

Република Србија
ВЛАДА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
САВЕТ ЗА БОРБУ ПРОТИВ КОРУПЦИЈЕ
72 Број: 07-793/08
19. фебруар 2008. године
Београд

**ИЗВЕШТАЈ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ
ВЛАСНИШТВА У ПРЕДУЗЕЋУ
ЛУКА БЕОГРАД**

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ ВЛАСНИШТВА У ПРЕДУЗЕЊУ ЛУКА
БЕОГРАД

Савет за борбу против корупције се бави појединачним случајевима једино уколико они указују на неку ширу појаву која посебно истиче изворе крупне корупције у привреди и политици. Један од таквих случајева је концентрација власништва која је обављена у акционарском друштву Лука Београд крајем 2005. године, што је у јавности остало готово незапажено, али чији ефекти тек почињу да се осећају и осећаће се свакако и у наредним деценијама. Тај случај је интересантан јер поседује све карактеристике «секундарне приватизације» - процеса у коме долази до преношења акција од запослених на најбогатије људе у земљи, који имају добар «контакт» са политичарима и државним органима.

У процесу «секундарне приватизације» користе се фантомске фирме из иностранства (предузећа без капитала и пословних прихода), како би се у јавности створио утисак да се ради о иностраним инвестицијама. Куповина акција се уз бројне малверзације обавља средствима непознатог порекла, мада се касније обично испоставља да трагови новца воде до Кипра и средстава која су изнета из земље деведесетих година прошлог века.

После обављене трансакције нови власник обично постаје монополиста и остварује изузетне профите. Уколико се реализују планови о изградњи пословног и стамбеног простора на подручју садашње београдске луке и на околном земљишту које се убрзано запоседа, профит новог власника ће се мерити у милијардама евра. У том смислу је овај случај јединствен и побуђује посебно интересовање.

Концентрација власништва и монополи

Концентрација власништва, или укрупњавање власништва у неком предузећу, дешава се када мали број власника дође у посед већинског учешћа у капиталу. Она, сама по себи, може имати значајне позитивне ефекте када је у питању ефикасност пословања: мали број власника лакше контролише управу предузећа од великог броја акционара, поготово када су мали акционари недовољно упућени у нијансе пословног одлучивања. Строгом контролом управе власници у већој мери успевају да наметну пословне одлуке којима се повећава вредност предузећа, јер се тиме повећава и вредност њихове имовине. Већа вредност предузећа подразумева да су ресурси искоришћени на најбољи могући начин, чиме се стварају услови за раст доходака, повећање запослености и примену нових технологија. Речју, долази до изражаја правило по коме стављање у први план личних интереса може довести до највеће добробити за цело друштво.

Такве су последице концентрације власништва у богатим привредама у којима је широко распрострањен акционарски капитал (народни капитализам). Слични ефекти се уочавају и у привредама у којима тржишне снаге нису толико развијене, али су правила игре јасна и доследно се спроводе. За разлику од тога, код нас се повољни ефекти концентрације власништва ретко уочавају и, штавише, често се дешава да негативни ефекти надјачају позитивне.

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ ВЛАСНИШТВА У ПРЕДУЗЕЊУ ЛУКА
БЕОГРАД

Концентрација власништва се код нас одиграва у врло специфичним условима, где правила нису сасвим изграђена, а постојећа законска решења у пракси нису доследно поштована. Чини се да овде посебно долазе до изражаја два елемента, а то је пресудан утицаја политичког фактора на економска збивања и чињеница да капитал изнет из земље током деведесетих година игра доминантну улогу на тржишту капитала. Ти елементи доприносе стварању амбијента који је веома погодан за процват крупне корупције, али још више од тога – стварају један неефикасан привредни система у коме доминирају крупни играчи који су оформили својеврстан економско-политички монопол. Наиме, крупан капитал је заинтересован да оствари доминантно учешће у оним предузећима која већ имају, или лако могу да остваре, доминантан положај на тржишту. Најлакши пут за остварење тог циља јесте да се путем политичких утицаја обезбеди прво концентрација власништва у предузећу, а затим доминантан положај на тржишту.

Сваки монопол јесте економски неефикасан јер обично нуди робу по вишим ценама него конкурентски понуђачи, мање производи, трошкови су му виши, а ресурси недовољно запослени. Када монопол своју позицију заштити политичком подршком, негативне последице се осећају у веома дугом року, и сва је прилика да ће се ово правило и код нас потврдити уколико Влада не предузме одлучни заокрет у свом ставу према тржишној концентрацији и манипулацијама у процесу укрупњавања власништва у стратешки важним предузећима.

Концентрација власништва која је обављена у предузећу Лука Београд пример је стварања монопола под покровитељством политичког фактора и уз активно учешће одбеглог капитала.

Законска правила

Закон о тржишту хартија од вредности ("Сл. лист СРЈ" бр. 65/02 и "Сл. гласник РС" бр. 57/03), регулисао је поступак преузимања предузећа у време када је обављена концентрација власништва у Луци Београд. Према том закону, промет акција могао се одвијати само на организованом тржишту – берзи (Члан 52.) – и у ситуацији када би купац прешао праг од 25% учешћа у власништву неког предузећа, морао би да затражи одобрење за куповину од Комисије за хартије од вредности (Члан 69.). Тај начин стицања акција је назван понудом за преузимање и он је посебно био регулисан (касније је донет и закон који прописао преузимање). Сврха прописа јесте онемогућавање евентуалних злоупотреба до којих може доћи или на страни понуде, или на страни тражње. Закон о тржишту хартија од вредности је дао посебна овлашћења Комисији да надгледа и регулише цео процес. С тим у вези, Комисија прописује садржину понуде коју купац мора да попуни на посебном обрасцу и упути свим власницима акција.

Садржина и форма понуде за преузимање прописани су Правилником ("Сл. гласник РС" бр. 102/2003, 25/2004, 103/2004, 123/2004), који је донела Комисија за хартије од вредности. Правилник је више пута мењан, али у време када је поднета понуда за преузимање Луке Београд његовим Чланом 7. прописана је потребна документација коју потенцијални купац морао приложити уз захтев. Саставни део

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ ВЛАСНИШТВА У ПРЕДУЗЕЊУ ЛУКА
БЕОГРАД

тог Правилника је и Упутство које на још детаљнији начин прописује шта све мора садржати понуда за преузимање. Тачка 4. Упутства истиче да се морају дати подаци о циљаном друштву (чије се акције купују) и то: вредност имовине и капитала, као и «други битни подаци о акционарском друштву познати понудиоцу». Тачком 5. се прописују подаци о понудиоцу, а између осталог: вредност његовог основног капитала (ако је у питању предузеће, а не појединац), подаци о лицима која имају више од једне десетине гласова у скупштини понудиоца, подаци из биланса стања и биланса успеха, итд. Уколико су дати сви тражени подаци и «ако су ти подаци у складу са осталом достављеном документацијом» Комисија одобрава понуду за преузимање (Члан 8. Правилника).

Управни одбор акционарског друштва по правилу има најверодостојније податке о пословању предузећа. Зато је Закон предвидео Чланом 72. да управни одбор може у року од десет дана од подношења понуде за преузимање да обавести акционаре о понуди и да им упути препоруку за доношење одлуке (тј. да ли да прихвате понуду). У обавештењу управни одбор мора да наведе и све «податке о битним променама које су наступиле од дана састављања последњег финансијског извештаја, односно годишњег рачуна» (Тачка 8. Упутства о садржини и форми обавештења управног одбора у вези са понудом за преузимање акција).

Концентрација у пракси

Лука Београд располаже са око 220 хектара земљишта у централној градској зони између Француске улице и Панчевачког моста (општине Стари град и Палилула). Генерални план Београда до 2021. године («Службени лист града Београда» бр. 27/03), у тачки 4.4.9 предвиђа да Лука Београд остане привредна зона, чак се планира и њено проширење. Свега три године након усвајања Генералног плана Београда, којим је прописана намена коришћења земљишта до 2021. године, Дирекција за грађевинско земљиште и изградњу Београда је 27. децембра 2006. године објавила Јавни позив за израду претходне студије оправданости са генералним пројектом за ново механизовано теретно пристаниште у Београду. Јавни позив је уследио после преузимања акција Луке Београд септембра 2005. године. Очигледно је да је претходно договорена промена намене земљишта и измештање Луке, а да Дирекција нарученом студијом треба да оправда и спроведе постигнути договор.

Иако Генерални урбанистички план није измењен, нити је донета одлука о промени намене земљишта и измештању Луке, вршилац дужности градоначелника Београда Зоран Алимпић је новембра 2007. године, представио пројекат нове луке, и изјавио да је «Генералним урбанистичким планом до 2021. године и Мастер планом унутрашњих пловних путева Србије до 2025. године предвиђена изградња нове теретне луке на Дунаву. Локација на десној обали Дунава, од Дорћола до Аде Хује од 480 хектара на којој је садашња Лука, предвиђена је за градњу пословно-стамбеног простора» («Глас јавности» од 6. новембра 2007. године).

Садашња Лука се налази на потенцијално најатрактивнијем месту у самом центру града, јер је изградња стамбено пословног комплекса планирана и на суседном,

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ ВЛАСНИШТВА У ПРЕДУЗЕЊУ ЛУКА
БЕОГРАД

низводном земљишту, на површини од скоро 500 хектара. Имајући у виду ту перспективу, јасно је да простор луке, као и суседно земљиште, имају огромну вредност.

Предузеће Лука Београд, које користи поменутих 220 хектара земљишта, приватизовано је 1998. године по тада важећем Закону о својинској трансформацији, када је 60% акционарског капитала бесплатно подељено запосленима, 30% пренето на акцијски фонд, а 10% републичком пензионем фонду. Процена вредности капитала је извршена са стањем на дан 31. децембар 1998. године. Како је та процена била знатно испод тржишне, руководство предузећа је одлучило да у 2005. години сачини нову процену вредности капитала, те је априла месеца исте године на том задатку ангажован Институт економских наука.

Институт је прелиминарне налазе доставио предузећу већ јуна месеца исте године, када је констатовано да постоје знатне разлике (преко три и по пута) између књиговодствене и вредности капитала која се добија применом међународних рачуноводствених стандарда. Управа предузећа је истог месеца обавестила Министарство привреде, Акцијски фонд, Агенцију за приватизацију и Комисију за хартије од вредности о томе да предстоји корекција вредности имовине, чиме мора доћи и до промене вредности капитала, те да је у интересу акционара, укључујући и државу као појединачно највећег власника, да се сачека са продајом акција.

Међутим, иако Институт свој посао још није завршио, тј. није коригована вредност капитала у билансима предузећа, Управни одбор, који су сачињавали проф. др Владета Чолић, председник, Владета Благојевић, проф. др Мирко Васиљевић, Мирослава Дробац, Душан Косовац, као чланови, заказао је годишњу скупштину акционара за 9. септембар 2005. године. На Скупштини је требало да се размотре финансијски извештаји и усвоји пословна политика предузећа, што је и учињено. Том приликом је руководство обавестило акционаре о склопљеном уговору са Институтом, међутим финансијски извештаји су усвојени без корекције вредности капитала. Надзорни одбор (председник проф. др Данијел Цвјетићанин) је такође пропустио да упозори Скупштину на ту чињеницу, те су акционари остали у заблуди да је вредност једне акције 494 динара.

Истог дана када је одржана Скупштина, 9. септембра 2005, Комисија за хартије од вредности је одобрила понуду друштва Ворлдфин (Worldfin) из Луксембурга, за преузимање Луке Београд. Понуда је сачињена преко брокерско-дилерског друштва М&V Investments из Новог Сада (исто друштво је учествовало у откупним акцијама Ц-маркета). Текст понуде је објављен у дневним новинама наредног дана. Понуда је била отворена до 30. септембра, и према њој је откупна цена једне акције 800 динара. Управни одбор предузећа се 21. септембра обратио акционарима путем огласа. Наведено је да је у току процена вредности капитала (имовине) Луке Београд и пошто је фер вредност већа од књиговодствене, Управни одбор је саветовао акционаре да сачекају до 23. септембра, «те да по истеку тог рока, зависно од тога да ли има или нема других конкурентских понуда одлуче о депоновању ради продаје или недепоновању својих акција».

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ ВЛАСНИШТВА У ПРЕДУЗЕЊУ ЛУКА
БЕОГРАД

До 23. септембра није се појавила конкурентска понуда и акционари су депоновали своје акције. Институт је доставио своје налазе 27. септембра, на основу којих следи да је вредност једне акције 1774 динара. Истог дана је Агенција за приватизацију донела одлуку да се прихвати понуда за преузимање и издала налог Акцијском фонду да прода акције које су у његовом поседу (40,88% акција). Понуда за преузимање је успела и Ворлдфин је дошао у посед преко 93% акција Луке Београд. Исплаћена је цена по акцији од 800 динара.

Купац акција, предузеће Ворлдфин из Луксембурга, регистрован је на адреси Rue d'Arlon 207, као и предузеће Новафин које је пар дана касније дошло у посед акција Ц-маркета. У својој понуди за преузимање, Ворлдфин наводи да је новоформирано предузеће и да стога не постоје биланси, нити други финансијски извештаји. Према решењу о упису у судски регистар, вредност основног капитала овог предузећа је 31.000 (тридесет једна хиљада) евра. Предузеће нема учешћа у основном капиталу других правних лица.

Питања без одговора

Прво питање које се овде поставља јесте како је могуће да предузеће које има основни капитал од 31.000 евра и није повезано са другим правним лицима, може да исплати готово 40 милиона евра за акције Луке Београд. Готово у истом периоду (крај 2005. године) откупљене су акције малих акционара Ц-маркета на исти начин – акције је откупило друштво које нема никакав промет и никакву имовину осим минималног оснивачког капитала, а исплатило је износ од 44 милиона евра. У оба случаја је очигледно да су акције купљене за рачун неког другог купца који је остао у сенци. Како је Комисија за хартије од вредности превидела ове чињенице, односно зашто није реаговала Управа за спречавање прања новца?

Зашто је Комисија одобрила понуду за преузимање, иако се у њој наилази на контрадикторне ставове? С једне стране, понуђач истиче да «не поседује информације о томе да ли је вршена процена имовине или капитала» и да «не постоје» други битни подаци о акционарском друштву који су познати понудиоцу. С друге стране, понуђач наводи како је био у контакту са управом предузећа. Нереална је претпоставка да су људи из управе у контактима са потенцијалним купцем прећутали да је књиговодствена вредност прениска и да је у току поступак ревалоризације. Односно, ако јесу прећутали, то би значило да су радили у интересу купца, а не у интересу акционара сопствене куће и Комисија би морала да реагује. Комисија је и сама била обавештена о ревалоризацији капитала, те је о томе могла обавестити понуђача. Стога је јасно да је купац поседовао кључну информацију коју није желео да укључи у своју понуду за преузимање.

Други податак која пада у очи јесте да је друштво Ворлдфин регистровано на истој адреси као и предузеће Новафин које је дошло у посед трговинског ланца Ц-маркет. Да се не ради о пукој случајности, јасно је и на основу сведочења Милана Бека у процесу против Слободана Радуловића у Посебном одељењу Окружног суда у Београду. Сведок је тада изјавио како је компанија Новафин «направљена за ту намену», те да се у том послу праве «фирме за посебну намену и онда нисте блиски

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ ВЛАСНИШТВА У ПРЕДУЗЕЊУ ЛУКА
БЕОГРАД

са њиховим именима, она се изваде из фиоке». Том приликом је сведок још изјавио да управља већим бројем таквих компанија, називао их је шкољкама, које немају никакав промет већ служе за обављање конкретног посла. Новафину је конкретан посао био откуп акција Ц-маркета, а Ворлдфину је, по свему судећи, једини посао био откуп акција Луке Београд. Како ниједан државни орган не реагује на јавно признање коришћења фантомских фирми?

И у једном и у другом случају је акционарима исплаћена знатно нижа цена акција од фер вредности, међутим више од тога забрињава чињеница да је то учињено за рачун и у интересу власника који су остали недеklarисани. У случају Ц-маркета је Комисија за заштиту конкуренције установила да су акције откупљене у корист компаније Хемслејд трејдинг (Hemslade Trading) са Кипра, која је власник холдинга Делта, чиме је остворен доминантан положај (монопол) тог предузећа у трговини на мало прехрамбеним производима. У случају Луке Београд крајњи власник још није званично утврђен, али свакако, имајући у виду горње чињенице, уверљива је претпоставка да се ради о истом власнику. У првом случају већински власник је монополисао трговину на мало, а у другом случају највећи део слободног градског грађевинског земљишта у центру Београда. Зашто ниједан државни орган, односно ниједан званичник – на републичком или локалном нивоу – није констатовао стварање монопола који прераста оквира појединачних привредних грана?

Како објаснити синхронизовану активност државних органа, купца акција и управе предузећа приликом откупа акција (концентрације власништва) у Луци Београд? О томе говори већ први поглед на датуме и садржаје појединих дешавања:

- Управни одбор је најкасније у јуну месецу био званично обавештен да је стварна вредност имовине вишеструко већа од књиговодствене. Због тога су и обавештени државни органи. Међутим, и поред тога је Управни одбор заказао Скупштину акционара пре добијања коначне процене вредности, а државни органи нису реаговали.

- Комисија за хартије од вредности је истог дана када је одржана Скупштина акционара одобрила понуду за преузимање, иако је знала да се књиговодствена и стварна вредност капитала знатно разликују.

- У понуди за преузимање је наведено како су представници купца «у претходном периоду разговарали са менаџментом предузећа о могућностима куповине акција друштва и друштву послали допис о намери инвестирања», о чему скупштина није обавештена. Управни одбор јесте обавестио акционаре путем огласа да је понуђена цена за откуп акција ниска, али је препоручио акционарима да се одлуче већ према томе да ли има или нема конкурентских понуда до 23. септембра (затварање понуде је било 30. септембра, мада се Ворлдфин обавезао да још 20 дана након тог датума откупљује акције по понуђеној цени).

- Агенција за приватизацију је истог дана када је стигла коначна процена вредности издала налог Акцијском фонду да прода акције Луке Београд, иако је више од три месеца пре тога добила обавештење да је у књигама нереална вредност капитала

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ ВЛАСНИШТВА У ПРЕДУЗЕЋУ ЛУКА
БЕОГРАД

предузећа. На тај начин је држава изгубила најмање 21 милион евра, колико износи разлика између процењене вредности продатих акција и исплаћене цене.

- Одлука државе да прихвати понуду три дана пре њеног затварања, упутила је малим акционарима недвосмислену поруку да треба и они да прихвате понуђену цену. У целој ствари можда није без значаја чињеница да је овлашћени представник Ворлдфина у поступку преузимања Луке Београд био Вук Делибашић (такође по налогу Новафина директор друштва Пример-Ц које је привремено преузело акције Ц-маркета), особа која је била запослена у Агенцији за приватизацију до краја 2002. године. Такође, извршни директор Агенције Горан Мрђа, који је на том месту био до краја 2005. године, сада је члан Управног одбора Луке Београд.

На крају, може се поставити и питање зашто су грађани Београда принуђени да граде нову луку на Дунаву, зарад уступања најатрактивнијег градског грађевинског земљишта предузећу без капитала и прихода?

Препоруке Влади

Одговорност учесника овог посла би требало да испитају надлежни државни органи. На Влади је, међутим, да сагледа све системске последице овог и сличних случајева.

На почетку извештаја је наведено да је концентрација власништва у тржишној привреди често веома повољна, јер повећава степен контроле власника (принципала) над управом предузећа (агентом). Неспорно је да би се слични ефекти могли очекивати и у нашој привреди уколико би се елиминисали неповољни услови у којима се одвија концентрација. Међутим, овде се мора имати у виду и једна друга – макроекономска – последица концентрације власништва, која не долази до изражаја у развијеној привреди.

Концентрацијом власништа се код нас драстично смањује број акционара, смањује се поверење у тржиште капитала и спремност људи да инвестирају у акције. На пример, концентрацијом власништва у предузећима Ц-маркет и Лука Београд број акционара ова два предузећа се смањио са 9624 на 1058, при чему ни један од малих акционара, појединачно или скупно, не може испољити никакав утицај на пословну политику предузећа – у оба случаја само један власник доноси све кључне одлуке.

У ситуацији када је, као код нас, неразвијено корпоративно управљање, тј. не уважавају се интереси мањинских акционара, у пракси је важно само да се оствари надполовична већина гласова на скупштини акционара, како би се остварила потпуна контрола над предузећем и наметнула воља већинског власника.

Последице тога су вишеструке: потенцијални инвеститори нису заинтересовани да инвестирају у предузећа у којима не могу да остваре већинско власништво, цена мањинских акција остаје трајно ниска, и тржиште капитала не може да изађе из зачараног круга неразвијености. Једноставно, људи су неповерљиви према улагању у мањинске акције, а већински власник није заинтересован да откупи мањинске

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ ВЛАСНИШТВА У ПРЕДУЗЕЊУ ЛУКА
БЕОГРАД

акције јер и без њих има апсолутну контролу над пословањем. Стога је промет акција таквог предузећа безначајан и оно само формално опстаје на листингу берзе.

Без развијеног тржишта капитала, понуда и тражња слободних новчаних средстава мора се обављати искључиво кроз банкарски сектор. Како код нас у овом сектору конкуренција још није правило, а договор изузетак, већ обрнуто – конкуренција је изузетак – каматна стопа мора бити висока, те се ретко наилази на пројекте који су у стању да је исплате. Све то доводи до успоравања привредног развоја и до дугорочно високе стопе незапослености.

Влада мора постати свесна ових макроекономских последица свог делања, односно неделовања. У конкретној ствари, она мора имати у виду да се концентрацијама власништва, као што је био случај у предузећима Лука Београд, Ц-маркет, Књаз Милош и многим другим, стварају услови за трајну умртвљеност тржишта капитала.

С друге стране, начин на који су обављене ове концентрације, уз бројне преваре, уз деловање државних органа у интересу крупног капитала, те уз изигравање закона путем превиђања неспорних чињеница или прописа, доприноси расту нестабилности власничких права. Код нас мањински акционари никад не могу бити сигурни да ће њихова законска права ико поштовати – дивиденда им се не исплаћује, чак и ако предузеће остварује профит, а профит се нејчашће не исказује услед примене «креативног» књиговодства. Акционарима је веома често једина опција да продају своје акције на берзи, али и тамо се сусрећу са подцењеном вредношћу својих акција. Није онда ни чудо, што мали акционари настоје да се што пре отарасе својих власничких права. Деловање државних органа, пре свега Агенције за приватизацију и Акцијског фонда, само појачава несигурност власничких права, што се лако уочава у случају који је овде описан. Без сигурности власничких права нема развоја тржишне привреде, а у крајњој линији ни демократског политичког система.

Влада мора да има у виду и политичке последице концентрација власништва које се обављају на начин као што је то урађено у Луци Београд и Ц-маркету. Обе концентрације власништва су обављене путем фирми које су регистроване у иностранству са намером да учествују у процесу приватизације. Капитал који користе непознатог је порекла, мада је у једном случају утврђено да потиче са Кипра. Тим капиталом управљају људи (Мирослав Мишковић и Милан Беко) који су заузимали висока места у хијерархији режима Слободана Милошевића. Ова чињеница се не сме подценити и стога је задатак Владе да у сарадњи са властима Кипра, и уз помоћ специјализованих међународних институција, позивајући се на одредбе Конвенције УН против корупције (чланови 46. и 48.), испита колико је капитала одливано из земље деведесетих година, који су токови његовог садашњег кретања, и да се идентификују случајеви у којима је он легализован путем учешћа у процесу приватизације. Ово је не само прека потреба, већ и обавеза Владе, будући да је наша земља, поред Конвенције УН, ратификовала и конвенције Савета Европе о борби против корупције.

Савет за борбу против корупције Владе Републике Србије
ИЗВЕШТАЈ О КОНЦЕНТРАЦИЈИ ВЛАСНИШТВА У ПРЕДУЗЕЊУ ЛУКА
БЕОГРАД

Актери поменутих концентрација спадају у најбогатије људе у овој земљи и они теже да још увећају своје богатство путем стварања монопола. Откупом акција у Ц-маркету формирали су монопол у трговини на мало, а откупом акција Луке Београд начињен је први корак у монополизацији стамбене изградње на најатрактивнијим локацијама у Београду.

Као и извештај Савета о Ц-маркету, тако и овај извештај показује да се до монопола не стиже без помоћи државе. Стога су потенцијални монополисти природно заинтересовани да осигурају државну подршку за своје акције и то је један од трајних извора крупне корупције. С друге стране, стварањем монопола креира се трајни извор економске неефикасности – монопол наплаћује вишу цену од купаца, он сам плаћа нижу цену онима од којих купује и у сваком случају ангажује мање рада и капитала него што би то био случај када би постојала конкуренција. Стога је непосредни задатак Владе да поспешује конкуренцију на тржишту и подржи деловање регулаторних тела, а пре свега Комисије за заштиту конкуренције.

Од 2000. године једна од основних константи свих демократских влада била је политика поспешивања приватизације, без испитивања порекла капитала. Такав приступ је довео до легализације нелегално стечених богатстава, али и до велике имовинске поларизације у друштву. Србија је постала земља сиромашних грађана и екстремно богатих појединаца. Такво стање доприноси расту крупне корупције, пре свега путем нетранспарентног финансирања рада политичких партија. Међутим, можда је још значајнија последица те чињенице да екстремна поларизација богатства не може бити погодна за учвршћивање демократског политичког уређења. Екстремне разлике у богатству воде ка екстремним политичким ставовима, а они не доприносе учвршћивању демократских вредности у једном друштву.

У Београду 19. фебруар 2008.

ПРЕДСЕДНИК

Верица Бараћ